

Οι πεζές Καταβασίες των Χριστουγέννων - Μετάφραση Ερμηνεία (ε΄, και στ΄ Ωδή)

Ορθοδοξία / Θεία Λατρεία

Μιχάλης Κουτσός, Φιλολόγος - Συγγραφέας

Ωδή ε΄

Θεός ὦν εἰρήνης, Πατὴρ οἰκτιρμῶν,
τῆς μεγάλης Βουλῆς σου τὸν Ἄγγελον
εἰρήνην παρεχόμενον ἀπέστειλας ἡμῖν·
ὄθεν θεογνωσίας πρὸς φῶς ὠδηγηθέντες,
ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντες δοξολογοῦμέν σε, Φιλάνθρωπε.

Μετάφραση

Κύριε σαν Θεός της ειρήνης και φιλεύσπλαχνος Πατέρας που είσαι
μας έστειλες τον Άγγελο της Μεγάλης σου Βουλής, για να μας παρέχει την ειρήνη.
Γι αυτό κι εμείς, Φιλάνθρωπε, που οδηγηθήκαμε στο φως της Θεογνωσίας

Ξυπνώντας τη νύχτα πολύ πρωί σε δοξολογούμε.

Ερμηνεία

Ο υμνογράφος για να γράψει το τροπάριο αυτό δανείστηκε:

1. από την προς Φιλιππησίους του Απ. Παύλου «και ο θεός της ειρήνης έσται μεθ' υμών».
2. από την προς Εβραίους του Απ. Παύλου το «πατήρ οικτιρμών»,
3. από τον Ησαΐα το «της μεγάλης Βουλής σου τον Άγγελον»,
4. από τον Αββακούμ το «φως της θεογνωσίας» και
5. από τον Ησαΐα το «εκ νυκτός ορθρίζει το πνεύμα μου προς σε ο Θεός»

Ας κάνουμε λοιπόν κάποιες παρατηρήσεις κατά στίχο:

1.«Θεός ὢν εἰρήνης»: Ο Θεός μας είναι θεός Ειρήνης, ποιας όμως ειρήνης; Της ειρήνης του ανθρώπου με το θεό, της ειρήνης του ανθρώπου με τους αγγέλους, της ειρήνης του ανθρώπου με τους συνανθρώπους του και της ειρήνης του ανθρώπου με τον εαυτό του. Πρόκειται για την ειρήνη του Θεού, που φέρνει τη συμφιλίωση του ανθρώπου με όλη την κτίση και με τον εαυτό μας. Αυτή δεν επιβάλλεται με όπλα, δεν κατοχυρώνεται με συνθήκες, αλλά απορρέει από την ειρήνη, από τη συμφιλίωση του ανθρώπου με το θεό.

2. «Πατήρ οἰκτιρμῶν» : Ο Θεός μας είναι ο πατέρας των οικτιρμών, που σημαίνει ότι δεν υπάρχει οίκτιρμός και φιλανθρωπία που να μη τη δείχνει στον ταλαίπωρο άνθρωπο. Ο πιο σημαντικός όμως οίκτιρμός είναι η αποστολή του Υιού του στον κόσμο, για να σώσει τον άνθρωπο. Κι έτσι από τότε πλήθαιναν οι οίκτιρμοί του Θεού με τη μεσολάβηση του Υιού του Θεού και τη μεσιτεία της μητέρας του Παναγίας.

3. «τῆς μεγάλης Βουλῆς σου τὸν Ἄγγελον»: Η μεγάλη βουλή είναι η μεγάλη απόφαση που πήρε ο Θεός να σώσει τον άνθρωπο, αμέσως μετά το προπατορικό αμάρτημα. Ο απεσταλμένος Ἄγγελος που ανέλαβε να πραγματοποιήσει αυτή τη «μεγάλη βουλή του Θεού» είναι ο Ιησούς Χριστός.

4. «εἰρήνην παρεχόμενον ἀπέστειλας ἡμῖν»: Σαν Θεός της ειρήνης απέστειλε τον Ἄγγελο της Μεγάλης βουλῆς για να δώσει αυτήν την πολυπόθητη ειρήνη στους ανθρώπους. Ας θυμηθούμε την ψαλμωδία των Αγγέλων κατά τη γέννηση του Χριστού : «Δόξα εν Ὑψίστοις Θεω και επι γης ειρήνη εν ανθρώποις ευδοκία». Αν η δόξα αρμόζει στον Ὑψιστο Θεό, στους ανθρώπους αρμόζει η ειρήνη του Θεού, που δόθηκε σ' αυτούς λόγω της μεγάλης Του ευσπλαχνίας. Αυτή λοιπόν ήταν η αποστολή του Χριστού, να φέρει την συμφιλίωση του ανθρώπου με το Θεό και την ειρήνη στις ψυχές των ανθρώπων.

5. «ὅθεν θεογνωσίας πρὸς φῶς ὀδηγηθέντες»: Ο Χριστός και οι Απόστολοι είναι αυτοί που μας οδήγησαν στο Αληθινό Φως , «εγώ ειμί το φως του κόσμου». Αυτό το φως του Χριστού «που φέγγει πάσι» χρειαζόμαστε για να οδηγηθούμε στη Θεογνωσία, στην Αυτογνωσία και στην Αλήθεια. Είναι το Θαβώρειο φως που φώτισε τους αποστόλους και στη συνέχεια όλη την εκκλησία. Αυτογνωσία όμως χωρίς Θεογνωσία είναι αδύνατο να υπάρχει. Η Αυτογνωσία οδηγεί στην ευλογημένη ταπείνωση, διότι «τοις ταπεινοῖς ο Χριστός δίδωσι χάριν».

6. «ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντες δοξολογοῦμέν σε, Φιλάνθρωπε»: Η μετάβαση από τη νύκτα στον ὀρθρο συμβολίζει τη μετάβαση από το σκότος της σύγχυσης, της πλάνης και αγνωσίας στο φως της αλήθειας, της γνώσης και της βεβαιότητας, που χαρίζει ο Θεός στους πιστούς. Πρόσεξε όμως διότι ο υμνογράφος δεν μιλάει για μετάβαση από τη νύκτα στη μέρα αλλά από τη

νύκτα στον όρθρο. Νύκτα είναι η κατάσταση της ασέβειας, ενώ ημέρα είναι η κατάσταση της ευσέβειας. Εμείς στην παρούσα ζωή μεταβαίνουμε σε μια μέση κατάσταση, ούτε σε νύκτα που επικρατεί σκοτάδι, ούτε σε μέρα που επικρατεί το φως, αλλά σε όρθρο, όπου επικρατεί το ημίφως, όπως είναι αυτή η ζωή, όπου βλέπουμε «δι' εσόπτρου και εν αινίγματι» κατά τον Απ. Παύλο, δηλαδή με κάτοπτρο και με παραβολές.

Χρειαζόμαστε συνεπώς τον φωτισμό του Αγίου Πνεύματος για να μπορέσουμε να δούμε το βαθύτερο νόημα αυτής της ζωής που συνεχίζει να είναι ένα αίνιγμα προς επίλυση. Γι αυτό ο απόστολος τονίζει «αποθώμεθα ουν τα όπλα του σκότους και ενδυσώμεθα τα όπλα του φωτός». Η «ημέρα» όμως «του Κυρίου» δεν έχει ακόμα ξημερώσει για μας τους ζωντανούς. «Ημέρα Κυρίου» είναι εκείνη η κατάσταση, στην οποία θα βρεθούμε, όταν θα πάμε κοντά στον Κύριο. Τότε θα είμαστε μέσα στο φως και μέσα στη χαρά και θα μας λυθούν όλες οι απορίες.

Καλούμαστε λοιπόν να φωτιστούμε από το άκτιστο φως του Χριστού, να είναι η ζωή μας φωτεινή και να μη ζούμε μέσα στο σκοτάδι. Εξάλλου σκοτάδι δεν υπάρχει παρά εκεί που λείπει το φως. Κατά τον ίδιο τρόπο δεν υπάρχει κακία παρά μόνο εκεί που λείπει η καλοσύνη. Έτσι, αν γίνουμε υιοί φωτός, και τα έργα μας θα είναι έργα φωτός, θα μοιάσουμε το Θεό της Ειρήνης και των Οικτιρμών, θα κατακτήσουμε την εσωτερική ειρήνη και θα την εμπνεύσουμε και στους άλλους, θα είμαστε οικτίρμονες προς όλους και κυρίως σε αυτούς που έχουν ανάγκη.

Ὡδή ς´.

*Σπλάγχων Ἰωνᾶν ἔμβρυον ἀπήμεσε
ἐνάλιος θήρ, οἷον ἐδέξατο· τῇ Παρθένῳ δὲ
ἐνοικήσας ὁ Λόγος καὶ σάρκα λαβὼν
διελήλυθε φυλάξας ἀδιάφθορον·
ἧς (σαρκός) γὰρ οὐχ ὑπέστη ρεύσεως,
τὴν τεκοῦσαν κατέσχευ ἀπήμαντον.*

Μετάφραση

Ὅπως θαλάσσιο κήτος ξέρασε τον Ἰωνά σαν ἔμβρυο ἀπὸ τὴν κοιλιά του
καὶ τον ἀφήσε ἔτσι ακριβῶς ὅπως τον δέχτηκε, ἔτσι καὶ στὴν Παρθένο
ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ κατοίκησε μέσα στα σπλάχνα τῆς
καὶ πήρε σάρκα ἀνθρώπου, πέρασε ἀπὸ μέσα τῆς καὶ τὴν ἀφήσε ἀθικτὴ.
Γιατί καὶ αὐτὴ ἡ ἀνθρώπινὴ τοῦ ὑπόστασις δὲν ὑπέστη καμιά αλλοίωσις
Ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ποὺ τὸν γέννησε τὴν ἀφήσε ἀπείραχτη.

Ερμηνεία

Ἡ περιπέτεια τοῦ Ἰωνά ἐδῶ ἀξιοποιεῖται ἀπὸ τὸν ὑμνογράφο με διαφορετικὸ τρόπο ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ εἶδαμε στὴν Καταβάσις τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνοῦ. Ἐδῶ γίνεται ἀφορμὴ νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸ θαῦμα τῆς γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν Θεοτόκο. Ὅπως ὁ Ἰωνάς βγήκε ἀπὸ τὴν κοιλιά τοῦ κήτους ἀλώβητος καὶ ἀδιάφθορος, χωρὶς νὰ πάθει τὸ παραμικρό, παρόλο ὅτι ἔμεινε τρεῖς ἡμέρες καὶ τρεῖς νύκτες μέσα στὴν κοιλιά τοῦ κήτους, ἔτσι καὶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐνοίκησε μέσα στὴν κοιλιά τῆς Παρθένου, γεννήθηκε ἀφήνοντας τὴν Θεοτόκο ἀλώβητη καὶ ἀδιάφθορη, χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν παρθενία τῆς. Ἡ Παναγία ἦταν παρθένος πρὶν τὴν γέννησις τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ παρέμεινε παρθένος καὶ κατὰ τὴν γέννησις καὶ μετὰ τὴν γέννησις, εἶναι δηλαδὴ ἀειπάρθενος. Κι ἀκόμη τὸ ὅτι ἡ Παναγία ἔμεινε «ἀδιάφθορος» εἶναι μιὰ προτύπωση τῆς ἀφθαρσίας ποὺ ἔρχεται νὰ φέρῃ ὁ Χριστὸς καὶ νὰ ξαναἀποκτήσῃ ὁ ἄνθρωπος

και που εγκαινιάζεται με την Παρθένο Παναγία, την οποία δεν την εγγίζει καμία φθορά και αλλοίωση.

Ο Χριστός γεννήθηκε «αρεύστως εκ του Πατρός», «αρεύστως» όμως γεννήθηκε και εκ της Παρθένου Μαρίας, χωρίς δηλαδή ούτε στη μια περίπτωση ούτε στην άλλη να υποστεί κάποια αλλοίωση, γιατί κατά τον Νικόδημο τον Αγιορείτη «ο Μονογενής Υιός και Λόγος του Θεού γίνεται υιός του ανθρώπου χωρίς να τραπεί από την ιδιικήν του φύσιν και Θεότητα (ατρέπτως ενανθρωπήσας), ή να λάβη καμμίαν αλλοίωσιν». Ο Γρηγόριος πάλι ο Θεολόγος λέγει: « δεν άλλαξε αυτό που ήταν, γιατί παρέμεινε Θεός όπως ήταν, αλλά πήρε αυτό που δεν ήταν, έγινε δηλαδή άνθρωπος, γιατί τον αγαπούσε». Ο Χριστός με τη γέννησή του παραμένει τέλειος θεός, χωρίς να υποστεί καμιά αλλοίωση, αλλά και τέλειος άνθρωπος, χωρίς να έχει την παραμικρή αμαρτία, είτε προπατορική είτε προαιρετική.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](https://bit.ly/3gUhGKn)

<https://bit.ly/3gUhGKn>